

MEDITSIINITERMINOLOOGIA KOMISJON

Koosoleku p r o t o k o l l nr. 213

17. märts 2014

Tallinn, Tervise Arengu Instituut

Aeg: 12.00–16.40

Juhataja: J. Põlluste

Protokollija: M. Liibek

Osavõtjad: A.Lipand, L. Trapido, R-H. Mikelsaar, K.Rehema, M.Tammaru, T.Tomberg, A.Anderson, A.Saava, R.Malbe, E.Tamm, K.Kerge.

Päevakord:

1. Üldküsimused MTK kohta
2. Alkoholiga seotud terminite eestikeelsed vasted (TAI alkoholipoliitikaga tegelevate isikute päring (vt Lisa 1)
3. Ravisoostumus ja ravijärgimus
4. E-tervise päringud

Koosoleku alguses tegi J.Põlluste ülevaate Sotsiaalministeeriumi korraldatud nõupidamistest ja nende (mitte)tulemustest.

KR: Ministrivahetuse valguses peaks MTK asja intensiivselt ajama. Ministeeriumi kaudu oleks raha kõige lihtsam saada. Olematule asjale raha ei anta, seetõttu on hea, et meil MTK ikka olemas on, ainult et komisjon vajab täiendamist ja laiendamist. Tuleks saata üldjoontes plaan, põhjendades, miks seda komisjoni vaja on. Tekkis küsimus ka Meditsiinisõnastiku e-versioonist - materjalid on praegu Arstide Liidu käes, kui asja ajada, siis autoriõiguse küsimus ei peaks probleem olema.

KK: Riigi Teatajas on hiljuti avaldatud Kirjakeele normi rakendamise kord, seal on juttu ka oskussõnavara täiendamise korrast kooskõlas ministeeriumidega ja eeldades ka ministeeriumidevahelist koostööd. On kavas luua Eesti Rakenduslingvistika Ühing, aga see võtab veel aega. See käib keeleteaduse juurde.

JP: E-tervis tahab pigem toimetamist ja selleks ei ole vaja komisjoni tööd.

KR. Kui e-tervis miskit tahab, tuleb neil teha konkreetsed lepingud ja maksta nende eest raha. Taolisi arutelusid on ennegi olnud. TAI juures olemine oleks MTK-le igatpidi sobiv. Kui on kindel staatus ja kaasneb rahastamine, oleks kõigel jumet.

JP: MTK töötulemuste veebiviimine ei ole praeguse töökorralduse juures mõeldav, see on eelkõige aeganõudev.

ET: Põhimõtteliselt pakub EKI kohta, kuhu andmeid-tulemusi kirja panna. Haridusterminoloogia sõnaraamat on kohe välja tulemas (olen ise kaastegev) ja peale aastat pabersõnaraamatuna kättesaadav olemist peaks see tulema ka internetti. Aprillis on paberversiooni esitlemine.

AL: Tuleb adresseerida vastav kiri ministrile. Praegune sotsiaalminister peab selle järgmise kuu aja jooksul edasi andma. Anda põhjendused, soovid, seletused seoses rahvuskeelega, see tuleneb põhiseadusest. Sellel taotlusel peaksid olema TÜ, AL, jt allkirjad, MTK esimehe allkirjast ei piisa. Ivi Normetile ei tasu seda kirja saata, tema paikajäämist ei tea praegu keegi.

JP: Soomes on Duodecimi juures 10-liikmeline terminoloogia töörühm, mis käib koos iga kuu. Peale selle on neil ka erialadeülene pilootprojekt.

LT: Noori keelehuvilisi on palju, MTKs võiks olla uusi arvutiteadlikke liikmeid.

JP: Teen selle kirja esialgse kavandi ja saadan Katrinile, et Tartust rohkem allkirju saaks.

KR: kui MTK laiali läheb, jääb tühi koht asemele, nii et seda ei tasuks üldse jutuks võtta.

2.

JP: Kas ikka peab rahvakeelset sõna „joomine“ alati vältima ja rääkima alkoholi tarbimisest ja tarvitamisest? Kas joomine on nii negatiivse alatooniga?

KK: Organism tarbib (see on ka majandustermin), aga sotsiaalses plaanis on alkoholi tarvitamine õigem, võiks olla ka tarvitus.

AS: Vee puhul on asi selge: vee tarbimine on organismi viidud või tootmisprotsessis kasutatud vesi, mille koostis muutub ja tekib reovesi, seevastu vee tarvitamine on nt duši all käimine, pesu pesemine jne, viina puhul nt viinasokid, viinaga määrimine jne. On veel kolmas võimalus – vee kasutamine, s.o vee kui massi või keskkonna kasutamine hüdroenergeetikas, kalakasvatuses, suplemisel jne. Peaksime alkoholi puhul veega kooskõlas toimima.

AA: Joomine on täiesti lihtne ja hea ka terminina.

AL: Joomaralus on täiesti olemas.

AS: Perearsti kõnepruugis võib joomisest rääkimine liignegatiivse varjundiga olla.

KK: **Alkoholi kuritarvitamine** (*alcohol abuse*) on täiesti õige. *Alcohol misuse* üldterminina võiks olla alkoholiga liialdamine.

Esialgu nõustuti, et sobib **alkoholiga liialdamine** ehk **liigjoomine**.

Alcohol use disorders ei saa olla alkoholi tarvitamise häired, see võib tähendada, et ei saa alkoholi parajasti kätte. Pigem - Alkoholist tingitud, põhjustatud (tervise)häired.

AA: **TSM5** – sõltuvus jms, seal on kõik sees

RM: Inglisekeelsed saavad ilma alkoholi nimetamata hakkama, alkoholikontekstis joomisest rääkimine peaks ka meile sobima.

AA: *Binge* on põhitähenduse järgi õgimine, joomise kontekstis võib see olla ka ühekordne.

JP: *Binge trinking* – kes seda teevad ei ole veel alkohoolikud, aga episoodiliselt joovad palju – kas see on episoodiline liigjoomine?

AS: Minu arvates on see (episoodiline) ohustav joomine (alkoholitarbimine).

R-H.M: Pummeldamine, pummeldajad?

KK: Loetelus puudub veel üks mõiste – *habitual drinking* – see on **harjumuslik liigjoomine** (joob kogu aeg)

JP: Nii et liigjoomisel on kaks ala liiki – episoodiline ja harjumuslik (habituaalne)

Nii et gradatsioonis oleks **liigjoomine - alkoholi kuritarvitamine – alkoholisõltuvus**

Hazardous drinking – liigtarvitamise oht, aga miskit hullu veel ei ole, suhteliselt mõõdukas.

AL: Me ei pea praegu kogu süsteemi paika panema, oluline on konkreetse ravijuhendi koostamine. Tervist ohustavad, kahjustavad tegevused.

AS: Tervist ohustav käitumine. Ohutu kasutamise piirid on ületatud, nüüd hakkab joomine tervist kahjustama – **(tervist) kahjustav, (tervist) ohustav joomine.**

At risk drinking – **riskijoomine** (?riskijoomine)

Harmful drinking – **joomarlus, tervist kahjustav joomine, (tervist)kahjustav alkoholitarbimine** s.t on tekkinud joomisharjumus.

R-H.M: *misuse* on inglise keeles alati väär-, mitte kunagi liig-. Üldmõistena sobiks *alcohol misuse* vastel **alkoholi väärarvitus** või väärjoomine rohkem kui liigjoomine. (AL arvates vist ei sobi)

Heavy drinking kohta arvati, et rahvakeeles on see kõva joomine, padujoomine.

R-H.M: **Raske, ränk joomine** – nagu on nt raske joove.

AL: *Excessive drinking* on vast pidurdamatu joomine, liigjoomine, alkoholi liigtarbimine.

LT: Kas see võib olla nt kord aastas või tähendab see pidevat ülemäärast joomist?

K.Kerge pidi koosolekult lahkuma.

Tabelis 1 on esitatud JP koostatud alkoholi liigtarvitusega seotud terminid süstematiseeritult, sõltuvalt probleemi suurusest

3.

AL. Järgimus on pikkuselt õige, tähendab püsivust, järjekindlust. Ravijärgimus: tähendab õiget annust, pidevat manustamist, mitte ei tee ravimi võtmises vaheaegu. Soostumus on üldmõiste, tähendab seda, kas patsient raviga soostub või ei.

AA: See on pigem filosoofiline probleem, kaasajal on patsient arstiga võrdne pool, igasugune ravi eeldab patsiendi soostumist.

R-H.M: Soostumus ei olegi alati hea, ravist loobumine võib vahel paremaidki tulemusi anda.

LT: Rootsisis on arst ja patsient partnerid. Kõigepealt on *concordance* – kooskõla, üksmeel, konkordants, sellele järgneb *compliance* - nõusolek, päriolek, soostumine ja siis *adherence* – liitumus, liitumine, vankumatu poolehoid.

AS: M.Rahu kasutab terminit ravijärgimus.

JP: Minu loogika järgi on nii, et algul inimene võib küll raviga soostuda, aga hiljem seda ei järgi. Ravissoostumus on, aga ravijärgimust ei ole.

AS: Kas järjestus ei ole mitte *compliance – adherence – persistence* : nõustumine ja soostumine on eesti keeles sünonüümid – järgimine (*adherence* ja *concordance* tunduvad ka sünonüümidenä)

R-H.M: Algul nõustud, soostud raviga (*compliance*) – seejärel kooskõlastad (*adherence*) – siis tuleb ravijärgimus.

JP: Nii et ravissoostumus on sama mis raviga nõustumine.

R-H.M arvab, et *compliance – concordance – adherence - persistence*. Tema meelest on ravijärgimus kõige viimane selles reas. Ravi kestlikkus on inglise *persistence*.

AS: Raviotsusele truuks jäämine, on *adherence* ja sellest piisaks. Kõige olulisem on järgimus (*adherence*). *Compliance* ja *concordance* on mõlemad tõlgitavad ravissoostumisena.

4

JP: SNOMEDi ja e-tervise kirjeid püütakse ühendada.

R-H.Mikelsaar – E-tervise tekstid olgu võimalikult rahvusvahelised. Tavainimesele on nt põlvekederi ka võõras mõiste, rääkimata neist, kellele eesti keel on õpitud võõrkeel.

R.M: E-tervis on eelkõige arsti töövahend, see võiks rohkem võõrsõnalisi tüvesid sisaldada, aga SNOMEDist peavad ka patsiendid aru saama. SNOMED peaks võimaldama kõike olulist koodidega väljendada.

KR: Need terminid on kontekstist välja kistud, ei oska otsustada. MTK ei pea E-tervisele tasuta tööd tegema.

LT: Need ei ole kõik üldse terminid, nt *entire* ei ole mingi termin.

JP: See loend peaks olema võimalikult ühtlane, kõik liigsed sõnad tuleks ära jätta.

KR: E-tervisele peaks soovitada võtta tööle töövõtulepinguga konsultant ja kui temal tekib küsimusi, oleme nõus neid arutama. Meie koosolekul peaks olema e-tervise esindaja kohal.

Edasise arutelu käigus nõustus dr Trapido e-tervise probleemidega tutvuma, et vaadata, kas ta oleks nõus neile sobiva tasu eest nõustajaks hakkama. Kõigil kohalolijatel oli selle üle hea meel.

Alljärgnevalt kohalolijate esialgsed anonüümsed arvamused esitatud terminite kohta:

- „*myocardium*“ –tõlkimisel eelistada terminit „südamelihas“
- „*pancreas*“ – „kõhunääre“
- „*infrapatellar*“ – „põlvekedraalne“
- „*acromioclavicular joint*“ - „õlanuki-rangluuliiges“
- „*entire cerebellum*“ – kas tõlkida „kogu väikeaju“ või „väikeaju“ (oleneb kontekstist, kui on mõeldud väikeaju koos kõige selle juurde kuuluvaga, on täiend õigustatud)
- „*urinary bladder structure*“ – kas „kusepõie struktuur“ või „kusepõis“ (vt eelmine kommentaar)
- „*structure of periprostatic tissue*“ – kas „eesnäärmeümbruskude“ või „periprostaatiline kude“
- „*vaginal and cervical cytologic material*“ – „tupe ja emakakaela tsütoloogiline materjal“
- „*cytologic material obtained from joint fluid*“ – „liigesevedeliku tsütoloogiline materjal“

Järgnevaid termineid ei jõutud arutada, dr Põlluste pakutud versioone küll vaadeldi, aga kindlaid otsuseid ei tehtud.

KR: Tuleks paluda saata terved loendid ja kriipsutada neis alla kohad, mida ise tõlkida ei osata. Igasuguste päringute puhul on vaja tervikpilti.

Koosoleku juhataja

J.Põlluste

Protokollija

M.Liibek